

Diaconale steun bij Detentie

Projectplan DSG Zwolle

Diaconale Stichting Gevangenzorg Zwolle

Maart 2017

Samenvatting

Het projectplan Diaconale Steun bij Detentie in Zwolle is opgesteld door de Diaconale Stichting Gevangenzorg Zwolle, kortweg DSG Zwolle. Deze stichting is een initiatief van de kerken in Zwolle in samenwerking met het protestants justitiepastoraat binnen de Penitentiaire Inrichting (PI) Zwolle en het Diaconaal Platform Zwolle (DPZ).

Dit projectplan is opgesteld vanuit het verlangen om de pastorale en diaconale steun aan (ex-) gedetineerden uit te breiden en het netwerk van betrokken kerken en andere partners in de regio Zwolle te vergroten. DSG Zwolle wil bestaande initiatieven samenbundelen, de inzet van vrijwilligers optimaliseren, het netwerk van kerken en organisaties ondersteunen en zo – in samenwerking met andere relevante partijen – zorg dragen voor een goed aanbod van in- en nazorg voor (ex-) gedetineerden en hun families.

Aanleiding

In Zwolle is een Penitentiaire inrichting (PI) gevestigd aan de Huub van Doornestraat 15. De PI Zwolle bestaat uit twee locaties, zuid 1 en zuid 2, en biedt plaats aan ongeveer 350 gedetineerden. Deze PI kent verschillende regimes, voor zowel mannen als vrouwen: een huis van bewaring, gevangenis (voor lang- en kortgestraften), ISD-afdeling (inrichting voor stelselmatige daders) en Extra Zorgvoorziening (EZV). Daarnaast een penitentiair psychiatrisch centrum (PPC) voor mannen en vrouwen.

De gevangenis is een plek waar mensen stil gezet worden. Tijdens hun detentie hebben zij veel tijd om na te denken over het leven, en met name hoe dat eruit moet zien wanneer ze weer vrij komen. Het lukt lang niet altijd om tot concrete plannen te komen die na detentie zorgen voor een verbeterde levensstijl. Om dit te realiseren hebben gedetineerden de juiste begeleiding nodig, begeleiding waarin de kerk een rol kan spelen. Binnen de PI Zwolle zijn er vrijwilligers uit diverse Zwolse kerken actief. Deze vrijwilligers ondersteunen de oecumenische kerkdiensten (kerkvrijwilligers), zij bezoeken gedetineerden (bezoekvrijwilligers) en zijn actief bij de Alphacursus. Via de Nazorggroep van Exodus zijn er vrijwilligers actief bij de begeleiding van ex-gedetineerden.

Veel kerken zijn bereid om ex-gedetineerden op te vangen na hun detentie. Ondanks alle goede intenties en bereidheid is de kloof tussen gevangenis en samenleving groot. Het Centrum voor Justitiepastoraat (CJP) heeft in 2014 opdracht gegeven onderzoek te doen naar nazorg aan ex-gedetineerden in Zwolle. Dit onderzoek richt zich met name op vrijwilligersorganisaties en kerken die werken vanuit religieuze inspiratie. De vraag is dan hoe kan de nazorg aan ex-gedetineerden in Zwolle beter werken? Wat zijn in Zwolle hindernissen en kansen? Reijer J. de

Vries en Reint van der Knijff schreven naar aanleiding van dit onderzoek een artikel met de titel “Religieus geïnspireerde nazorg in Zwolle”.

In Mei 2016 is dit onderzoek gepresenteerd tijdens een netwerkmiddag waar betrokken vrijwilligers en professionals aanwezig waren. Uit het onderzoek blijkt dat veel kerken in Zwolle moeite hebben met het opbouwen van een band met ex-gedetineerden. Binnen het Diaconaal Platform Zwolle (DPZ), een koepel waarin 27 diaconieën in Zwolle samenwerken, lijken de mensen met detentie-ervaring een vergeten groep. Daarnaast blijken kerken met Stip in Zwolle niet structureel ingebed te zijn in het nazorgnetwerk. Er zijn veel organisaties betrokken bij het werk onder gevangenen, maar onderling is er weinig samenhang. Op grond van dit onderzoek zien de onderzoekers mogelijkheden tot verbetering van het nazorgnetwerk in Zwolle.

Leerpunten en valkuilen

In de periode 2011-2014 is in opdracht van stichting Exodus een praktijkgericht onderzoek (“Verbinden en Versterken”) uitgevoerd in Lelystad naar de samenhang tussen pastoraat tijdens detentie en nazorg voor ex-gedetineerden. In Lelystad bleek er namelijk niet altijd een goede aansluiting te zijn tussen het pastoraat van de geestelijke verzorging in de gevangenis, en de nazorg die na detentie door het nazorgnetwerk kon worden geleverd. Hierin vormt Lelystad helaas geen uitzondering.

In het onderzoeksproject “Verbinden & Versterken” worden drie knelpunten gevonden in de verbinding tussen pastoraat en nazorg:

- Nazorg is nauwelijks in beeld bij de geestelijke verzorging in de gevangenis, zij weten vaak niet goed wat voor nazorg netwerk er beschikbaar is;
- Het nazorg netwerk is kwetsbaar doordat het een vrijwilligersnetwerk is: vrijwilligers zijn niet altijd beschikbaar, haken soms af of zijn niet goed bereikbaar;
- De werkdruk van geestelijk verzorgers maakt dat nazorg niet hun prioriteit heeft – aan de vieringen, gespreksgroepen en individuele gesprekken hebben zij hun handen al vol.

Deze knelpunten zijn ook te herkennen in de Zwolse gevangenis. Het is moeilijk voor geestelijk verzorgers om veel tijd te investeren in het opbouwen van een nazorg netwerk. De ervaring van het project Verbinden en Versterken leert dat een diaconaal pastor hierin uitkomst kan bieden, door bruggen te leggen tussen binnen en buiten.

Een valkuil in deze context is het idee dat de diaconaal pastor de oplossing is. “Eén persoon heft de kwetsbaarheid niet op”, schrijft onderzoekster Veerle Rooze. Eén persoon kan niet de brug zijn tussen binnen en buiten, tussen pastoraat en nazorg. Het is in het kader van de duurzaamheid en de continuïteit belangrijk om goede structuren en verbindingen op te bouwen tussen diverse kerken en organisaties die nazorg kunnen bieden. Over het project Verbinden en Versterken schreef onderzoekster Veerle Rooze¹:

“In plaats van nieuwe initiatieven te ontwikkelen werd de nadruk in het project gelegd op de

¹ “Herstelgericht werken in pastoraat en nazorg vanuit praktijktheoretisch perspectief” – Veerle Rooze & Trudy Vester, 2014.

samenwerking en intensivering van de relaties en activiteiten van bestaande diaconale structuren, maatschappelijke organisaties en gemeentelijke overheid. Krachten bundelen lijkt een voor de hand liggend antwoord in crisistijd.”

DSG Zwolle zal dus ook niet de brug moeten *zijn* tussen ‘binnen’ en ‘buiten’, maar veel eerder de brug moeten *bouwen* – van binnenuit en van buitenaf, door verbindingen te leggen tussen de geestelijke verzorgers en andere afdelingen binnen de PI Zwolle, tussen kerken, diaconale projecten, maatschappelijke instellingen en ondernemers.

Zeker in Zwolle is er een rijke hoeveelheid aan kerken en projecten waar ex-gedetineerden na detentie terecht zouden kunnen. Door het opbouwen van een goed netwerk worden deze plekken beter bereikbaar voor (ex-) gedetineerden. Daarnaast kunnen vrijwilligers hen helpen deze plekken te vinden door bijvoorbeeld al tijdens detentie kennis te maken met gedetineerden en na hen na detentie te begeleiden.

Visie

DSG Zwolle wordt gedreven door het geloof dat elk mens waardevol is en dat God geen mens afwijst of loslaat – wat de omstandigheden ook zijn. Die overtuiging wordt onderstreept door de woorden van Jezus in Mattheus 25:36: “Ik zat gevangen en jullie kwamen naar mij toe”. Geïnspireerd door dit geloof is een stichting opgericht die kerken en organisaties in de regio Zwolle helpt om in verbinding te staan met (ex-) gedetineerden en hun families.

Door –via vrijwilligers en een diaconaal pastor- een brug te bouwen tussen kerken en organisaties ‘buiten’ en de kerk ‘binnen’ wil de stichting het mogelijk maken om:

- gedetineerden te bevestigen in hun identiteit door mens-tot-mens contact tussen gedetineerden en vrijwilligers vanuit de kerken. Door dit contact komen gedetineerden tevens in aanraking met voorbeelden van hoe het leven anders kan zijn dan wat zij gewend zijn;
- gedetineerden te begeleiden in hun geloofs- en identiteitsvragen door gesprekken en cursussen. Deze activiteiten zorgen tevens voor een zinvolle dagbesteding tijdens detentie;
- gedetineerden een hoopvol toekomstperspectief te bieden en samen te werken aan herstel van hun relaties tot zichzelf, anderen en God;
- gedetineerden diaconale ondersteuning te bieden;
- gedetineerden na hun detentie de nazorg te bieden die zij nodig hebben om weer een menswaardige plek in te nemen in de samenleving;
- ex-gedetineerden zo mogelijk te begeleiden in het vinden van dagbesteding en/of werkgelegenheid;
- ex-gedetineerden op te nemen in de christelijke gemeenschappen ter bevordering van hun herstel en ter preventie van recidive.

Doelen

DSG Zwolle wil:

- vanuit de christelijke levensovertuiging en geïnspireerd door het evangelie van Jezus Christus met name diaconale zorg bieden aan (ex-)gedetineerden in Zwolle en hun families;
- het netwerk van kerken en diaconieën in de regio Zwolle inzetten, aansporen en ondersteunen in het realiseren van deze zorg door:
 - de inzet van (kerkelijke) vrijwilligers in de PI Zwolle;
 - het leveren van nazorg vanuit (bestaande) projecten en personen;
 - het bieden van financiële ondersteuning aan de stichting.
- Een aanspreekpunt zijn voor partners en inzetten op een goede samenwerkingsrelatie met relevante organisaties zoals Stichting Exodus, Kerken met Stip, Gemeente Zwolle en andere relevante partners met het oog op het gezamenlijk aanbod van de juiste (na)zorg.

Vanuit de geestelijke verzorging van PI Zwolle wordt het idee voor deze stichting van harte ondersteund. Daarnaast wordt de wens uitgesproken dat de DSG Zwolle financieel ondersteund zal worden vanuit het kerkelijk netwerk.

Positionering in het netwerk

Over visie, inhoud en werkzaamheden van DSG Zwolle is al meegedacht door diverse samenwerkingspartners, zoals stichting Exodus, geestelijke verzorgers uit de PI Zwolle, diaconale pastoren van DSG 'De Sluis' en Ter Peel, het Interkerkelijk Diaconaal Overleg (IDO) in Lelystad en de hoofdpredikant van de Dienst Geestelijke Verzorging.

Met hen en andere partijen zal zorgvuldig worden afgestemd hoe de verantwoordelijkheden en activiteiten van DSG Zwolle zich verhouden tot het overige werk in de PI Zwolle. Door de lijnen kort te houden beoogt DSG Zwolle een optimale samenwerking.

Met andere organisaties die zich richten op nazorg voor ex-gedetineerden, zoals stichting Exodus, SurAnt, Humanitas, Bonjo, Kerken met Stip, To Reach It, Stichting Present Zwolle bouwt DSG Zwolle een samenwerkingsrelatie op. De nieuwe stichting zal erop inzetten om de samenwerking tussen deze organisaties en de werkers in de PI Zwolle te verbeteren, zodat er een betere aansluiting is tussen pastoraat en nazorg. Met stichting Exodus zal de nieuwe stichting een samenwerkingsconvenant opstellen in verband met de werving, training en toerusting van huidige en toekomstige kerkvrijwilligers.

Beoogde resultaten

De beoogde resultaten schetsen een beeld van hoe de nieuwe stichting zal functioneren. De beoogde resultaten voor het project Diaconale Steun bij Detentie zijn voor 2017:

- Een stichting opzetten die is ingeschreven in de Kamer van Koophandel, een goed functionerend bestuur heeft, die financieel draagkrachtig is en een ANBI status krijgt.
- De aanstelling van een diaconaal pastor realiseren;
- de diaconaal pastor is tenminste twee dagen aanwezig in de PI Zwolle om contact op te bouwen met personeel en gedetineerden en om vrijwilligers te koppelen aan gedetineerden die hulp nodig hebben;
- concrete werkafspraken maken met de directie, case managers en geestelijk verzorgers binnen de PI Zwolle t.a.v. taken en bevoegdheden;

- In overleg met geestelijke verzorging in de PI Zwolle de inzet van vrijwilligers uitbouwen;
- Protocollen ontwikkelen voor de werving, screening, intake en training van vrijwilligers;
- Voldoende vrijwilligers werven en trainen voor de wekelijkse vieringen in de PI Zwolle;
- Presentaties houden voor kerken in de regio Zwolle met het oog op bewustwording, de werving van nieuwe vrijwilligers, het opbouwen van een nazorg netwerk en verwerven van financiële ondersteuning;
- Samen met vrijwilligers tenminste 3x een Alpha-cursus geven in de PI Zwolle.
- In Zwolle tenminste vijf kerken (kerken met Stip) actief betrekken bij het opbouwen van een nazorg netwerk voor gedetineerden en deze kerken met elkaar in verbinding brengen.
- in kaart brengen welke relevante ketenpartners, ondernemers en andere initiatieven er in Zwolle en omstreken zijn t.a.v. van (ex-) gedetineerden.
- Contacten leggen met deze initiatiefnemers en relevante partners en zo mogelijk de samenwerking zoeken

Doelgroep

Uit de genoemde doelen kan worden afgeleid dat het project Diaconale Steun bij Detentie Zwolle in 2017 de volgende doelgroepen hulp wil bieden:

- Gedetineerden in de PI Zwolle;
- Partners en kinderen van gedetineerden;
- Ex-gedetineerden in Zwolle en omgeving.

Focus

Bij het bieden van hulp ligt de focus op:

- Het zichtbaar aanwezig zijn binnen de PI door ondersteuning te bieden aan de Christelijke Geestelijke Verzorging.
- De ontmoeting tussen gedetineerden en vrijwilligers.
- Het geven van cursussen gericht op herstel.
- Het bieden van praktische ondersteuning (kleding, vervoersbewijzen, etc.);
- Het participeren bij nazorg, bijvoorbeeld bij tijdelijke huisvesting, werkgelegenheid/ dagbesteding en het opbouwen van een positief sociaal netwerk direct na detentie.
- Het aandacht vragen voor onze gedetineerde medemens en de bijdrage en verantwoording van kerken en vrijwilligers hiervoor stimuleren.

Uitvoering

De uitvoering van het project zal door het grootste deel gedaan worden door vrijwilligers uit de kerken van Zwolle. Om dit te ondersteunen wordt een diaconaal pastor aangesteld.

Vrijwilligers

Vrijwilligers zijn de motor van het werk dat gedaan moet worden om bovengenoemde doelen te behalen. Hun betrokkenheid bij gedetineerden heeft grote impact. Gedetineerden ervaren hoop doordat ze van vreemden bezoek en aandacht krijgen. Ze komen via vrijwilligers in aanraking met een manier van leven die anders is dan dat zij gewend zijn. In vrijwilligers zien zij belangrijke normen en waarden terug, zoals respect, geduld en aanpassingsvermogen. Vrijwilligers laten zien dat God zich het lot van mensen aantrekt. Dit positieve beeld zorgt ervoor dat

gedetineerden het vaak belangrijk vinden om contact te maken met een kerk wanneer ze weer vrijkomen. Veel gedetineerden zien kerken als een baken van hoop en bemoediging in hun wens om een beter leven te leiden en hierin gestimuleerd te worden.

Diaconaal pastor

Om de inzet van vrijwilligers in de PI Zwolle te organiseren en uit te breiden zal in 2017 een medewerker actief aan de slag gaan voor de nieuwe stichting, te weten de diaconaal pastor.

De focus van het werk van de diaconaal pastor ligt binnen de PI Zwolle. De diaconaal pastor draagt, ter ondersteuning van de geestelijk verzorgers en in afstemming met case managers, zorg voor met name de diaconale begeleiding van gedetineerden in de PI Zwolle. De diaconaal pastor is het aanspreekpunt voor alle kerkelijke vrijwilligers die actief zijn in de PI Zwolle. De diaconaal pastor is verantwoordelijk voor de organisatie van pastorale/diaconale activiteiten waarbij 'binnen' en 'buiten' elkaar kunnen ontmoeten, zoals bijvoorbeeld de Alpha-cursus. In verband met de regels van Justitie is het de bedoeling dat de diaconaal pastor contacten met gedetineerden overdraagt nadat zij de PI Zwolle verlaten hebben.

De diaconaal pastor zal daarnaast als netwerkcoördinator actief zijn en de diverse kerken in de regio Zwolle benaderen om hen te motiveren voor en te betrekken bij de doelen van DSG Zwolle.

Kerken en diaconieën hebben vaak veel te bieden via diverse projecten, hier is het de taak van de diaconaal pastor om de brug te slaan tussen deze projecten en de (ex-)gedetineerden. Ook het leggen van verbindingen tussen DSG Zwolle en andere relevante organisaties zoals Kerken met Stip, Exodus, Leger des Heils, de Veiligheidshuizen en ondernemers die werkgelegenheid of stageplaatsen kunnen bieden aan ex-gedetineerden. Door goede afstemming kan DSG Zwolle op optimale wijze de brugfunctie vervullen voor kerken en gedetineerden en zal de overgang versoepeld worden van de begeleiding tijdens en de zorg na detentie.

BIJLAGE : Projectbegroting

Uitgaven	*	2017	** 2018	
Pastorale/diaconale zorg gedetineerden*				
Toerusting/bewustwording kerken*				
Coördinatie vrijwilligers/nazorg netwerk*				
Werving/coaching vrijwilligers*				
Huis van bewaring (vieringen, bloemen, bijbels)				
Voorlichting en publiciteit				
Vrijwilligers (onkosten, uitje, etc.)				
Studie en onderzoek				
Algemene kosten (telefoon, kantoor, admin, etc.)				
Totaal:		€	€	€

*salariscomponenten

Inkomsten	*	2017	** 2018	
DPZ - Kerken Zwolle				
Overige kerken/diaconieën				
Fondsen				
Particuliere giften & collecte				
Subsidie vanuit Justitie				
Totaal:				

Toelichting op de begrote uitgavenposten:

- De posten "pastorale/diaconale zorg gedetineerden" en "toerusting/bewustwording kerken" betreffen de taken van de diaconale pastor – hier zijn dus de personeelskosten voor de diaconaal pastor begroot. Onder personeelskosten verstaan wij salaris, pensioenpremie, sociale lasten, reiskosten, etc.
- De post "huis van bewaring" betreft uitgaven voor activiteiten in de PI Zwolle zoals materialen voor kerkdiensten (kleden, kaarsen, bloemen), materialen voor gespreksgroepen (bijbels, cursusmaterialen) en een budget voor het diaconaal noodfonds.
- De post "voorlichting en publiciteit" betreft de productie en verspreiding van de nieuwsbrief, flyers en uitnodigingen voor bijeenkomsten.
- De post "vrijwilligers" betreft onkostenvergoedingen en een budget voor een jaarlijkse vrijwilligersavond.
- De post "studie en onderzoek" betreft literatuur, contributies, abonnementen en studiekosten.
- De post "algemene kosten" betreft zaken zoals telefoon, internet, kantoorbenodigdheden, kopieerkosten, bestuurskosten, onderhoud inventaris, bankkosten, huishoudelijke artikelen (koffie, thee) en administratiekosten.